

โครงการตรวจคัดกรองมะเร็งช่องปาก

กลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว

และทีมงานสาธารณสุข อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

นำเสนอโดย สำนักสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว

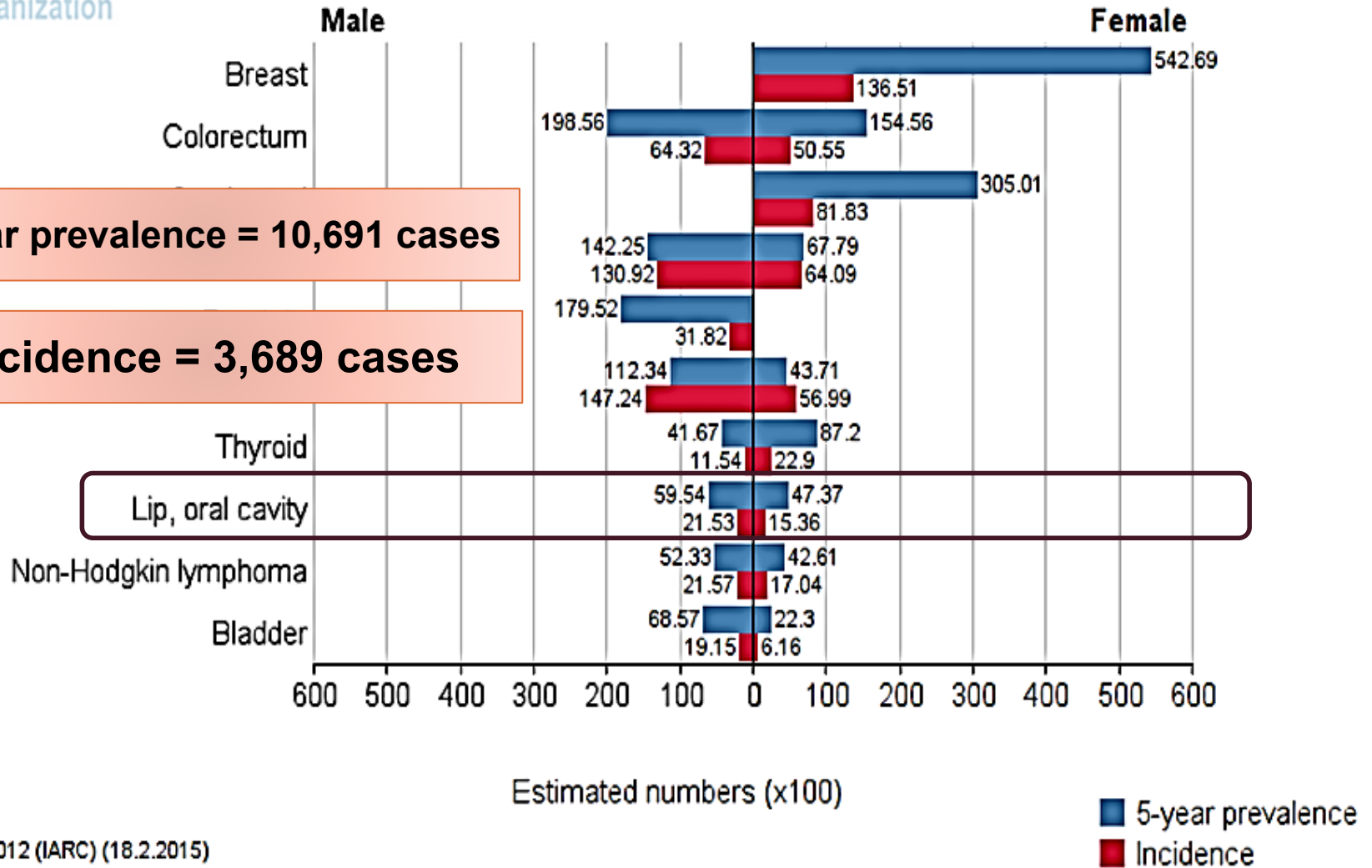
Incidence in Thailand

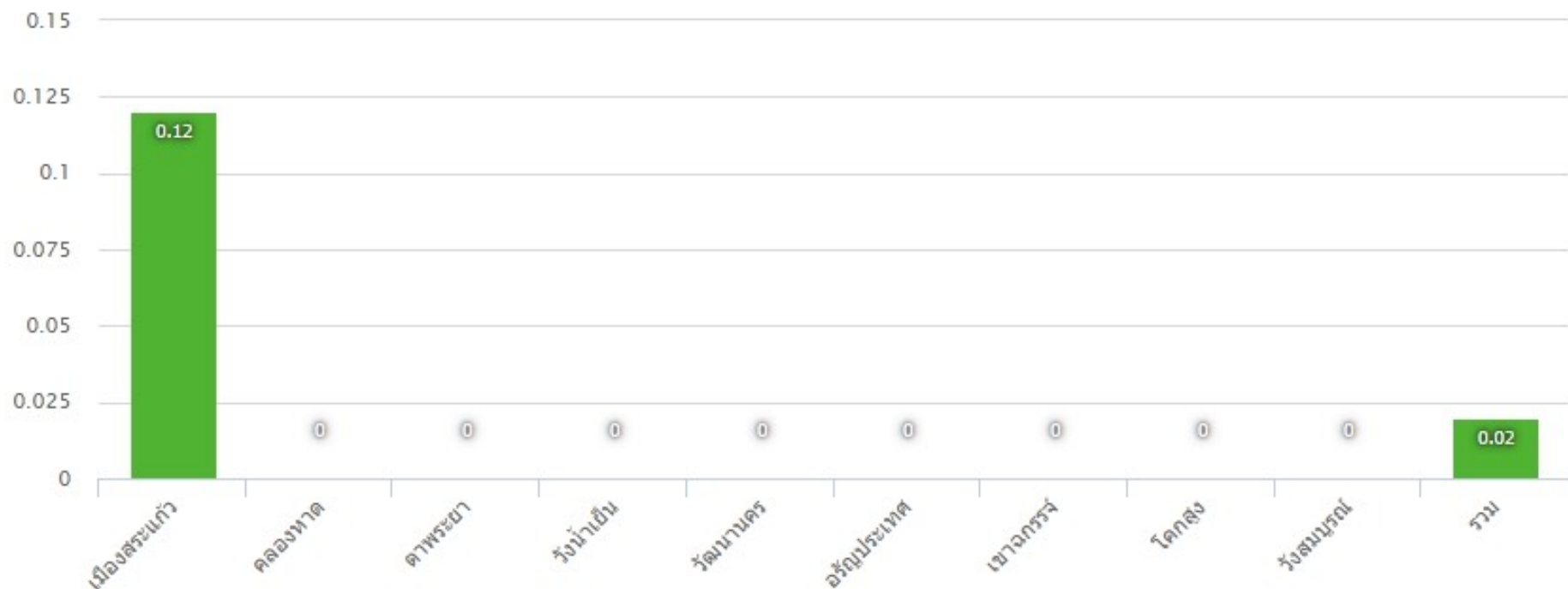
The 6th most common Cancer in Thailand

5 Year prevalence = 10,691 cases

Incidence = 3,689 cases

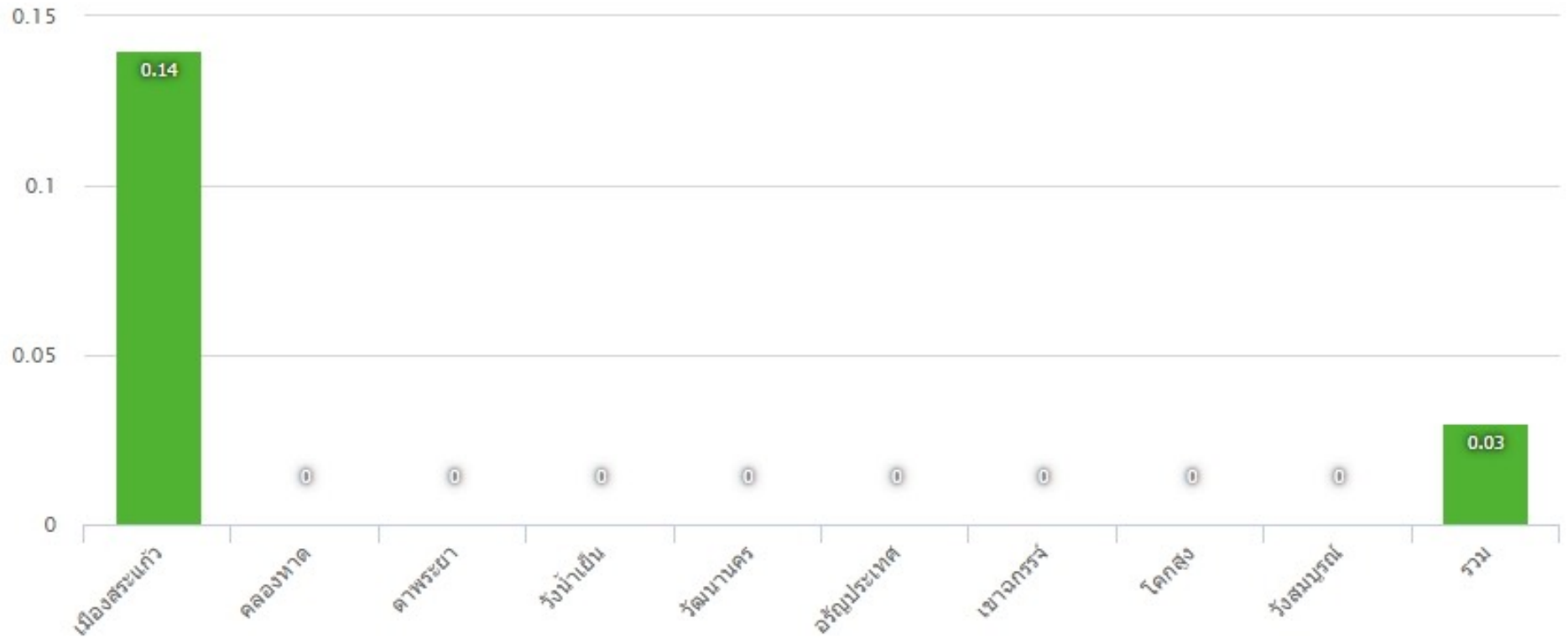

OHSP ร้อยละของกลุ่มก่อนวัยสูงอายุ ที่มีรอยโรค PMDs (คน) เขตสุขภาพที่ 6 จังหวัดสระแก้ว ปีงบประมาณ 2562

อำเภอ	B	A	ร้อยละ
เมืองสระแก้ว	5,807	7	0.12
คลองหาด	2,488	0	0.00
ดาพระยา	4,622	0	0.00
วังน้ำเย็น	1,491	0	0.00
วัฒนานคร	2,347	0	0.00
อรัญประเทศ	8,521	0	0.00

OHSP ร้อยละของผู้สูงอายุ ที่มีรอยโรค PMDs (คน) เขตสุขภาพที่ 6 จังหวัดสระแก้ว ปีงบประมาณ 2562

อำเภอ	B	A	ร้อยละ
เมืองสระแก้ว	10,549	15	0.14
คลองหาด	1,973	0	0.00
ตาพระยา	6,304	0	0.00
วังน้ำเย็น	4,059	0	0.00
วัฒนานคร	6,971	0	0.00
อรัญประเทศ	8,591	0	0.00

ที่มาและความสำคัญ

- ผู้ป่วยมะเร็งช่องปากชาวสระแก้วโดยมากมักมาพบ
ทันตแพทย์เมื่อเป็น**มะเร็งช่องปากในระยะท้าย**แล้ว นำไปสู่
การมีการพยากรณ์โรคที่ไม่ดี และการ**มีอัตราการรอดชีวิตที่ต่ำ**
- การตรวจพบรอยโรคก่อนมะเร็ง หรือมะเร็งช่องปากใน**ระยะ
เริ่มต้น**จะช่วย**เพิ่มอัตราการรอดชีวิต**ให้กับผู้ป่วยเป็นอย่างมาก

แนวทางการดำเนินงาน

- **ตรวจคัดกรอง** รอยโรคในช่องปาก
- ออกให้บริการร่วมกับระบบบริการเภสัชกรรมปฐมภูมิ (PCU)
- **แผ่นพับ** ให้ความรู้เกี่ยวกับ **รอยโรคก่อนมะเร็ง** และ **ฟันปลอมเถื่อน**
- **นัดตัดพิษสุนัขบ้า** ที่ รพ.สต.ใกล้เคียง และกลับมาแจ้งผลขึ้นเนื้อยังพื้นที่
- กรณีผู้ป่วยมีรอยโรคที่จำเป็นต้องรักษา มีอาการจ่ายยาเพื่อรักษา รวมถึงมี **การส่งต่อผู้ป่วย** เพื่อรับการรักษาที่เหมาะสม

ວັນ PCU

แบบตรวจสุขภาพช่องปาก (ให้ทีม Dental) สำหรับเจ้าหน้าที่ทันตกรรมชุมชน
ประจำ รพ.ต.ท.

ชื่อ..... H.N..... อายุ..... ปี เลขประจำตัวประชาชน..... เบอร์โทรศัพท์.....

ที่อยู่.....

น้ำหนัก..... กก. ส่วนสูง..... cm. BP..... mmHg P.....

ประเภทผู้รับบริการ หญิงมีครรภ์ เด็กก่อนวัยเรียน เด็กวัยเรียน ผู้สูงอายุ กลุ่มอื่นๆ

สถานที่ ในสถานบริการ นอกสถานบริการ

ฟันแท้ จำนวนฟันแท้ คู่ จำนวนฟันแท้ที่ไม่ได้ดูด คู่ จำนวนฟันแท้ที่ถอนหรือหลุด คู่ จำนวนฟันแท้ที่ได้รับบริการดูด คู่

ฟันน้ำนม จำนวนฟันน้ำนม คู่ จำนวนฟันน้ำนมที่ไม่ได้ดูด คู่ จำนวนฟันน้ำนมที่ถอนหรือหลุด คู่ จำนวนฟันน้ำนมที่ได้รับบริการดูด คู่

ตารางปริทันต์

☐ ฟันหลังบน - ขวา	☐ ฟันหลังล่าง - ขวา
☐ ฟันหน้าบน	☐ ฟันหน้าล่าง
☐ ฟันหลังบน - ซ้าย	☐ ฟันหลังล่าง - ซ้าย

0	1	2	3	4	5	9
ปกติ	B	C	4-5	>6	B+C	NR

หมายเหตุ : B = มีเลือดออก
C = มีหินน้ำลาย แต่ยังไม่ถึงขนาดบวมหรือมี
NR = ตรวจไม่ได้/ไม่ตรวจ

4-5 = ร่องลึกปริทันต์ 4-5 มิลลิเมตร
>6 = ร่องลึกปริทันต์ มากกว่า 6 มิลลิเมตร

จำนวนฟันเทียม

จำนวนฟันที่กลืนหรือหมอม่วงฟัน คู่

จำนวนฟันแท้ที่ต้องดูด คู่

จำนวนฟันน้ำนมที่ต้องดูด คู่

จำนวนฟันน้ำนมที่ต้องถอนหรือถอนยาก คู่

จำนวนฟันแท้ที่ต้องถอนหรือถอนยาก คู่

ประเภทความจำเป็นของการใส่ฟันเทียม

ต้องใส่ฟันเทียมบนและล่าง ต้องใส่ฟันเทียมบน

ต้องใส่ฟันเทียมล่าง ไม่จำเป็นต้องใส่ฟันเทียม

ประวัติ (ชื่อ) หน่อวัน (ชื่อ-สกุล) ธวัช (ชื่อ-นามสกุล) ธวัช (ชื่อ-นามสกุล) (ชื่อ-นามสกุล) ธวัช

11 มี.ค. 2562 (วัน เดือน ปี) (ชื่อ-นามสกุล) (ชื่อ-นามสกุล) (ชื่อ-นามสกุล) (ชื่อ-นามสกุล)

ID..... HN.....

BP.....

ประจำตัว ธวัช ธวัช แพทย์.....

มีสำเนาเดิมจังหวัด สระแก้ว อื่น ๆ.....

อยู่ปัจจุบัน สระแก้ว อื่น ๆ.....

ลักษณะอาชีพ งานกลางแจ้ง โรงงาน เกษตรกรรม อื่น ๆ ธวัช

ปัจจัยเสี่ยง

- สูบบุหรี่/ยาเส้น จำนวนวัน.....มวน ระยะเวลา.....ปี
- ดื่มแอลกอฮอล์ เป็นประจำ บางโอกาส นาน.....ปี
- เคี้ยวหมาก นาน.....ปี
- บุคคลในครอบครัวมีประวัติโรคมะเร็งของทางเดินอาหาร
- ได้รับแสงอาทิตย์โดยตรงบริเวณใบหน้าและลำคอ
- มีประวัติติดเชื้อไวรัสบางชนิด เช่น HIV, CMV, HPV
- สุขภาพช่องปากไม่ดี
- อาการระคายเคืองจาก.....
- ฟันปลอมไม่ถูกสุขลักษณะ
- ภาวะทุพโภชนาการ
- 11. อื่น ๆ.....

ลักษณะรอยโรคที่ตรวจพบ

รอยขาวเรียบคร่ำแฉก

รอยขาวไม่สม่ำเสมอ ขรุขระ หรือแดงบนขาว

รอยแดง

เป็นแผลในช่องปาก นานเกิน 2 สัปดาห์

เป็นก้อน / แฉกเป็นไต

Impression (กรณีสามารถระบุได้)

Leukoplakia Lichen planus

Erythroplakia Squamous cell carcinoma

Leuko-Erythroplakia WNL Other.....

Refer

รพ.สต.....

รพ.สมเด็จพรเทพราชสระแก้ว

Oral Med OPD

การรักษา

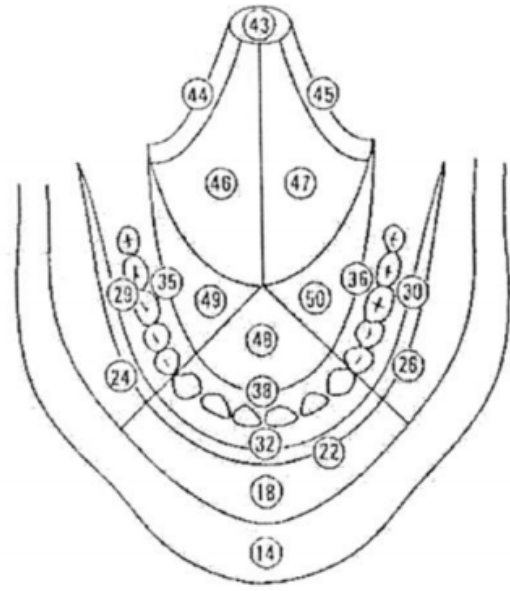
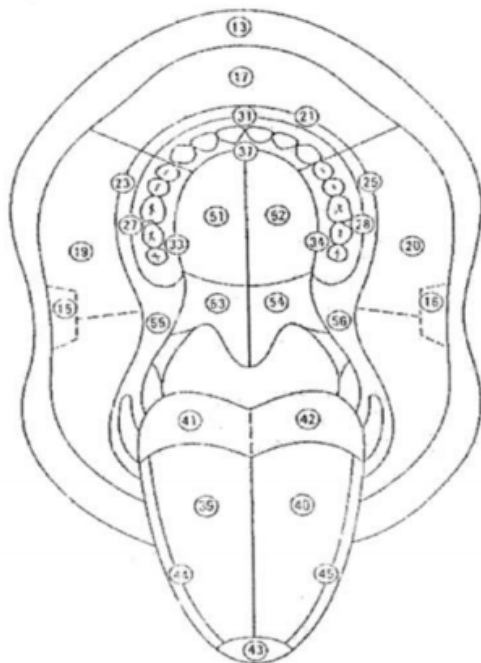
ตรวจรักษาโรค ลุดฟัน ถอนฟัน ซูดหินปูน

อื่น ๆ.....

ลงชื่อ.....

ตำแหน่งรอยโรคที่พบ
(ให้วาดรูปแสดงตำแหน่งและขอบเขตของรอยโรค)

มะเร็งช่องปาก

มะเร็งช่องปากเป็นมะเร็งที่พบได้บ่อยเป็นอันดับ 6 ของมะเร็งที่พบในประเทศไทย พบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง และเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตโดยมากในผู้ป่วยที่ตรวจพบโรคในระยะท้ายๆ

ปัจจัยเสี่ยงในการเกิดมะเร็งช่องปาก

1. การกินหมาก
2. การสูบบุหรี่
3. การดื่มสุรา

ระวัง!
คนกินหมากเสี่ยงต่อมะเร็งช่องปากมากกว่าคนไม่กินหมากถึง 6.7 เท่าเลยนะครับ

ลักษณะที่พบได้ของมะเร็งช่องปาก

1. เป็นแผลที่ไม่หายนานเกิน 2 สัปดาห์
2. ลิ้นมีฝ้าสีขาวที่ดูไม่ออกหรือมีฝ้าสีแดง
3. ขอบลิ้นหรือขอบริมฝีปากมีลักษณะแข็งเป็นไต
4. เจ็บคอเรื้อรัง เสียงแหบ กลืนลำบาก
5. มีอาการชาไม่ทราบสาเหตุ
6. พบก้อนที่ปากหรือคอ
7. เป็นโยกมาก

แผลมะเร็งบริเวณโคนลิ้น

แผลมะเร็งบริเวณริมฝีปากล่าง

แผลมะเร็งบริเวณกระพุ้งแก้ม

แผลมะเร็งบริเวณข้างลิ้น

เรื่องน่ารู้!!

ผู้ป่วยที่ตรวจพบมะเร็งช่องปากและได้รับการรักษาในระยะเริ่มต้นจะมีอัตราการรอดชีวิตในระยะ 5 ปี สูงถึง 95% แต่หากตรวจพบและได้รับการรักษาในระยะท้ายๆ อาจจะมีอัตราการรอดชีวิตในระยะ 5 ปี เพียงแค่ 5%

รอยโรคที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งช่องปาก

โองเกิน

ข้างลิ้น

บริเวณใต้ลิ้น

รอยโรคสี

รอยโรคสี

ปาก

รอยโรคสี

ปากไม่ออก

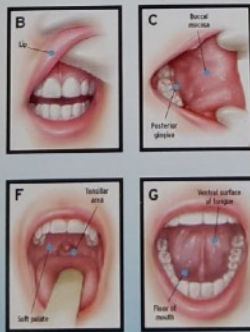
รอยโรคสีแดงปนขาวในช่องปาก มีโอกาสเปลี่ยนเป็นมะเร็ง 20-25%

รอยโรคสี

มีโอกา

สูงที่สุด

การตรวจช่องปาก 8 ขั้นตอน

โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว โคราช

เตือนภัยฟันปลอมเดือน

4. ช่างมักทำฟันปลอมทับรากฟันโดยไม่สนใจว่าฟันที่ฝังจะมีรอยโรคอยู่หรือไม่ อาจส่งผลให้เกิดหินเนืองได้

5. ช่างทำฟันปลอมมักอ้างว่าใช้วัสดุเหมือนที่ทันตแพทย์ใช้ มีคุณภาพเหมือนกัน แต่ความสะอาดปลอดภัยหรือไม่ อาจเป็นวัสดุที่หมดอายุแล้ว วัสดุอันตรายหรือไม่ได้มาตรฐาน อาจมีสารระเหยตกค้างส่งผลให้เกิดการระคายเคืองหรืออาจจะเป็นสารก่อมะเร็งก็ได้

7. ฟันปลอมเดือนที่ทำการยึดติดกับฟันธรรมชาติด้วยลวดผูกติดแน่น ไม่สามารถถอดออกได้ ทำให้ไม่สามารถทำความสะอาดฟันปลอมหรือฟันธรรมชาติที่ข้างเคียงได้อย่างทั่วถึง จนกลายเป็นแหล่งสะสมเชื้อโรคเกิดเหงือกอักเสบช่องปากมีกลิ่นเหม็นแน่ เมื่อคนไข้มาพบทันตแพทย์ก็อาจจะไม่สามารถเก็บรักษาฟันซี่ที่เคยแข็งแรงไว้ได้ จึงต้องถูกถอนออก

แนวทางการเข้าถึงการรักษ

คนไข้สามารถรับการรักษาทำฟันปลอมกับทันตแพทย์ได้ในโรงพยาบาลหรือคลินิกทำฟัน โดยโรงพยาบาลรัฐสามารถใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพหรือสิทธิบัตรทองได้ในฟันปลอมพลาสติก หรือสิทธิเบิกข้าราชการ ประกันสังคมได้ตามหน่วยงานต้นสังกัดต่างๆได้

โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว

เตือนภัยฟันปลอมเดือน

ฟันปลอมตามร้านริมถนนมีการทำฟันปลอมถึงคนรู้ทั้งรู้ว่าช่างที่ไม่ใช้ทันตแพทย์ แต่ทำไมถึงทำฟันปลอมเดือนเหล่านี้

ทำไมจึงใช้บริการปลอมเดือน?

รวดเร็ว ราคาถูก ประหยัดเวลา สามารถถอดได้ทันที

ฟันปลอมเดือนอันตรายอย่างไร?

สบฟันที่ผิดปกติ เกิดแผลจากการกดทับของหินหรือกระดูกงู และถูกลามกลายเป็น

ละลายตัวของกระดูกเบ้าฟันอย่างรวดเร็ว

ฟันปลอม อาจจะติดตัวติดที่จากยาง ติดที่ปลอม เพื่อให้ดูดีกับเพื่อนปากไม่ให้ฟันปลอมบนตเป็นแผลหรือก้อนเนื้อภายหลังได้ โองหากนี้แน่นเกินไป ใส่แล้วจะรู้สึกเจ็บเคี้ยวอาหารไม่ได้

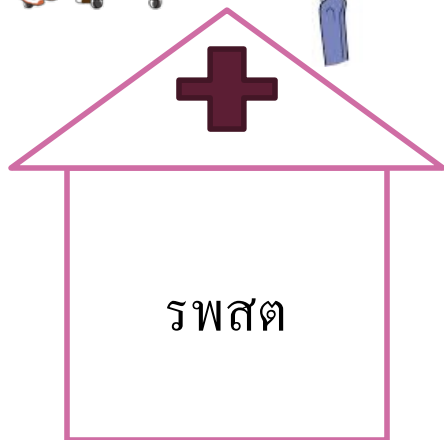
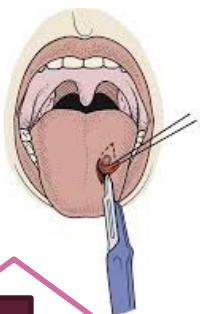
ตัวอย่าง รายการนัดหมายผู้ป่วย

Biopsy นัด 15 พ.ค. 62 รพ.ศ. เวมา: ๗
 ๒๓.๑๖๖ ๒๒.๒๖๖ ๒๒.๒๖๖ ๒๒.๒๖๖ ๒๒.๒๖๖ ๒๒.๒๖๖
 ตารางนัดหมายผู้ป่วยผู้ป่วยพรอภัยโรคในช่องปาก

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	อายุ	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ	วค/ป นัดหมาย	หมายเหตุ
L439	1 น.ส. พิม น.ส.นารัต	54	66 ม. 11 ต.ปากน้ำจวน	085-2155674	15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
K134	2. พ.ว. วิภา โสภณ	72	318 ม. 10 ต.ปากน้ำจวน		15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
	3 พ.ว. จ. อดิ ต.ว. อดิ	71	67 ม. 11 ต.ปากน้ำจวน		15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
L565, K1329	4 พ.ว. ข. อดิ ต.ว. อดิ	56	133 ม. 10 ต.ปากน้ำจวน	087-1256022	15 พ.ค. 62	Clostrimazole นัด 15 พ.ค. 62
	5 พ.ว. อ. อดิ ต.ว. อดิ	76	272 ม. 10 ต.ปากน้ำจวน		15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
K1321	6 นาง. อดิ ต.ว. อดิ	60	41 ม. 11 ต.ปากน้ำจวน	083-2616054	15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
L930	7 นาง. อดิ ต.ว. อดิ	69	148 ม. 8 ต.ปากน้ำจวน		15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
	8 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	77	106 ม. 10 ต.ปากน้ำจวน	064-2483309	15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
K1329	9 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	85	811 ม. 11 ต.ปากน้ำจวน	081-1548077	15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
K1329	10 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	59	13 ม. 8 ต.ปากน้ำจวน		15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
	11 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	58	42/3 ม. 8 ต.ปากน้ำจวน	087-0854964	15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
	12 นาง. อดิ ต.ว. อดิ	67	6 ม. 12 ต.ปากน้ำจวน		15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
K1329	13 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	73	4 ม. 12 ต.ปากน้ำจวน		9 พ.ค. 62	นัด 9 พ.ค. 62
	14 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	70	47 ม. 10 ต.ปากน้ำจวน		15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
B079	15 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	53	199 ม. 10 ต.ปากน้ำจวน	086-8382717	15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
	16 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	60	132 ม. 8 ต.ปากน้ำจวน	085-2464854	15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
B079	17 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	68	79 ม. 8 ต.ปากน้ำจวน		15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
L439	18 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	66	51 ม. 15 ต.ปากน้ำจวน		15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
	19 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	67	67 ม. 12 ต.ปากน้ำจวน		15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
	20 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	84	19 ม. 11 ต.ปากน้ำจวน		15 พ.ค. 62	นัด 15 พ.ค. 62
K1329	21 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	71	82 2110 ต.ปากน้ำจวน	094-0006840	12 พ.ค. 62	นัด 12 พ.ค. 62
K1329	22 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	71	31 ม. 12 ต.ปากน้ำจวน	084-6130214	10 พ.ค. 62	นัด 10 พ.ค. 62
	23 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	67	82 ม. 12 ต.ปากน้ำจวน	098-3765528	10 พ.ค. 62	นัด 10 พ.ค. 62
B37.9	24 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	79	62 ม. 15 ต.ปากน้ำจวน		12 พ.ค. 62	นัด 12 พ.ค. 62
	25 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	66	181 ม. 12 ต.ปากน้ำจวน		12 พ.ค. 62	นัด 12 พ.ค. 62
K1321	26 พ.ว. อดิ ต.ว. อดิ	84	118 ม. 10 ต.ปากน้ำจวน	08601918411	12 พ.ค. 62	นัด 12 พ.ค. 62

แนวทางการส่งต่อผู้ป่วย

ตรวจ, Biopsy, แย้งผล,
F/U โดยบุคลากรใน
พท.

Biopsy, รักษา, ส่ง
ข้อมูลกลับ

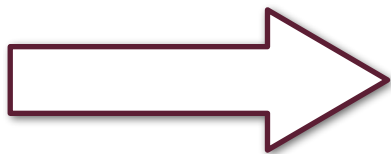
ผลการดำเนินงาน

ตรวจคัดกรองผู้ป่วยทั้งสิ้น 1042 ราย

นัด Follow up ทั้งสิ้น 180 ราย ผู้ป่วยมา Follow up ทั้งสิ้น 135 ราย

ผู้ป่วยได้รับการ Biopsy ทั้งสิ้น 95 ราย

ผลออกทั้งสิ้น 80 ราย

Scc 1

PVL 1

Fibroma 2

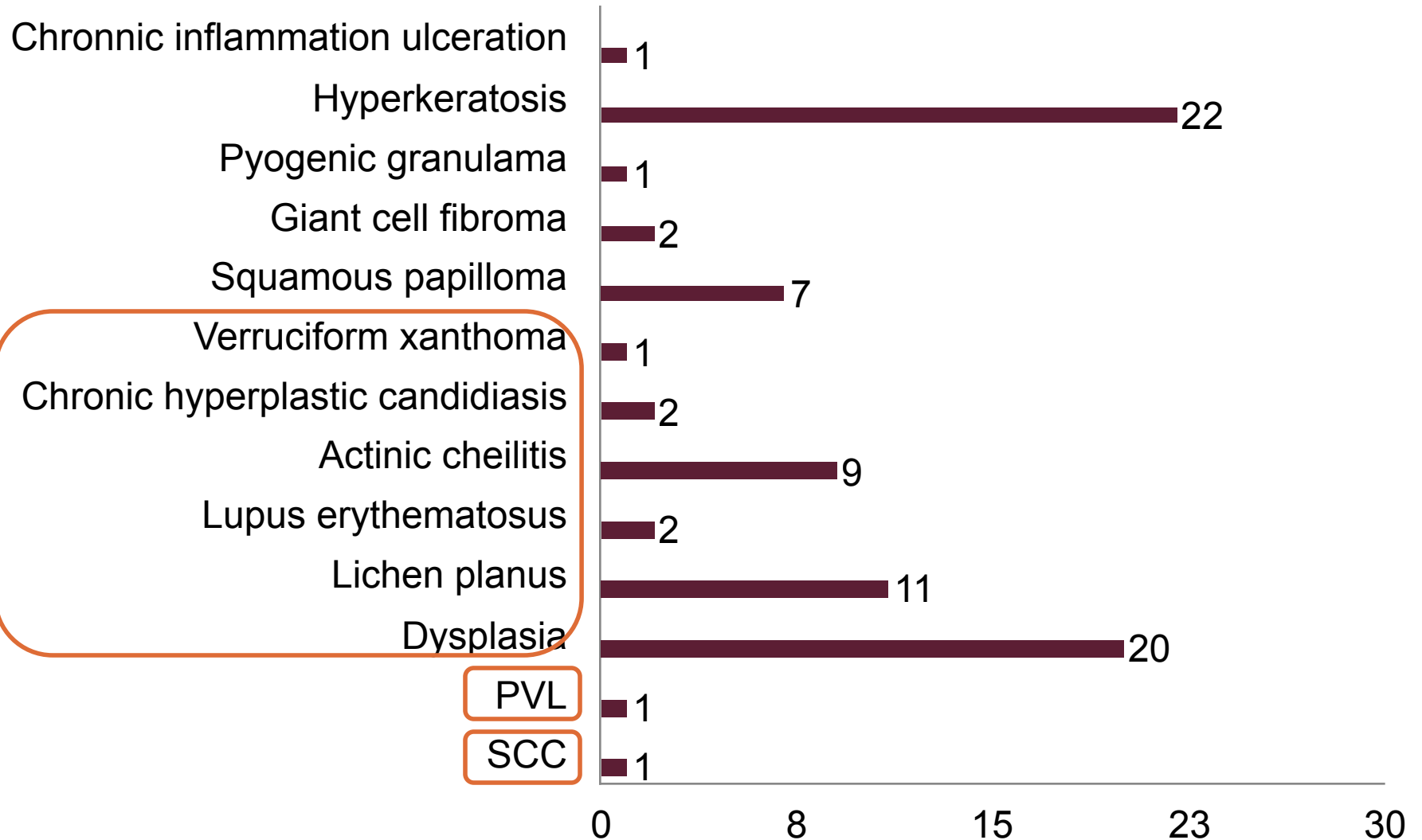
Dysplasia 8

Hyperkeratosis 13

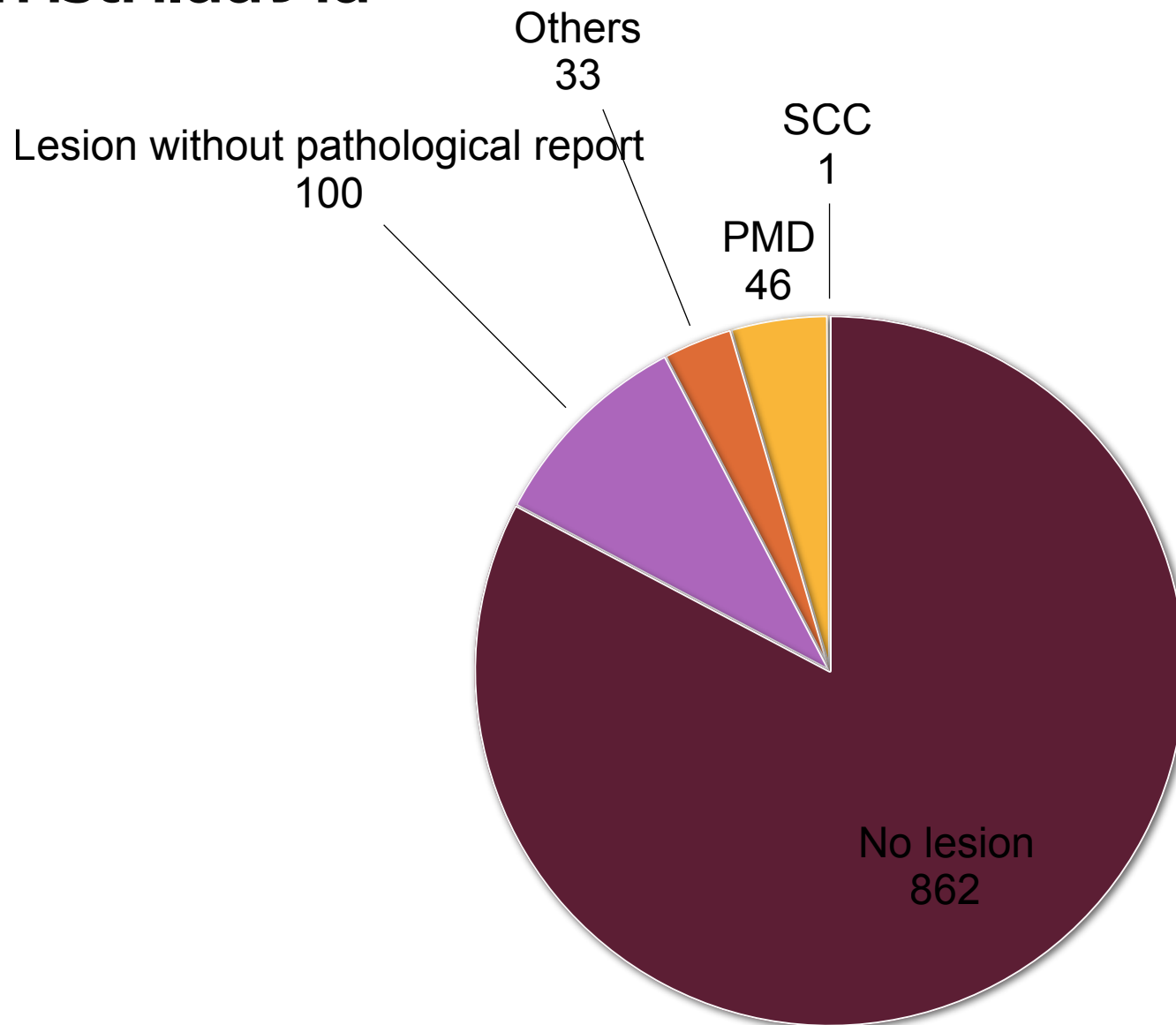
Actinic cheilitis 7

Lichen planus 5

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงาน

แผนงานที่ได้เริ่มดำเนินการไปแล้ว

- มีการประชุมภาพรวมของเขต 6 ซึ่งจังหวัดสระแก้วได้รับคัดเลือกให้เป็น **จังหวัดนำร่องของเขต** เนื่องจากมีการดำเนินการตรวจคัดกรองอย่างมีประสิทธิภาพ และได้มีโอกาสไปนำเสนอในระดับประเทศ
- มีการ **ลงตรวจคัดกรอง และตัดชิ้นเนื้อ** เพื่อส่งตรวจในกรณีที่เป็น ในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว
- มี **โครงการแจกอาหารอุ่นโภชนาและน้ำลายเทียม** สำหรับคนไข้ที่มีภาวะกลืนลำบากจากการได้รับการฉายรังสีรักษา ติดต่อบริษัทที่ฝ่ายทันตสาธารณสุข

แผนในอนาคต

1. พัฒนาศักยภาพการตรวจคัดกรองมะเร็งช่องปาก โดยอำเภอเมืองสระแก้วที่มีความพร้อม จะนำร่องกระจายความสามารถในการตรวจคัดกรองลงไปยัง
 - อสม และ บุคลากรสาธารณสุขอื่นๆ
 - ชมรมผู้สูงอายุ
 - อำเภออื่นๆในจังหวัดสระแก้ว
 - ทันทบุคลากร
2. จัดอบรมเพิ่มศักยภาพให้ทันตแพทย์สามารถวินิจฉัยรอยโรคและสามารถตัดชิ้นเนื้อได้ที่รพช เพื่อสะดวกต่อคนไข้และทันตแพทย์ในการติดตามเคส
3. พัฒนาระบบการส่งต่อคนไข้ให้มีความชัดเจนขึ้น
4. กระจายวันโภชนาไปถึงคนไข้ที่มีความต้องการ

ระบบการส่งต่อรอยโรคก่อนมะเร็งและมะเร็งช่องปาก

คนไข้ OPD

คนไข้อายุ ๔๐ ปีขึ้นไป

รพ.สต.

ไม่พบ

Recall 12 months

พบ/สงสัย Refer ต่อ

คนไข้ OPD

คนไข้อายุ ๔๐ ปีขึ้นไป

รพ.ชุมชน

ไม่พบ

Recall 12 months

ไม่ใช้รอยโรค

พบ/สงสัย Refer ต่อ

คนไข้ OPD

คนไข้อายุ ๔๐ ปีขึ้นไป

รพ.ร.

ไม่พบ

Recall 12 months

ไม่ใช้รอยโรค

Refer เพื่อรักษา

โรงพยาบาลมะเร็งชลบุรี

โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

โรงพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพ มศว. องค์กรักษ์

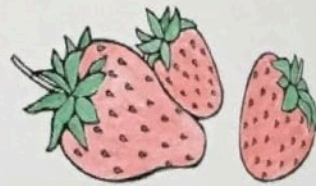

ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

- ทัศนบุคลิกภาพของโรงพยาบาลและพื้นที่ให้ความสนใจ
- มีทันตแพทย์ด้านเวชศาสตร์ช่องปากและศัลยศาสตร์ช่องปาก
- มีเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำแนะนำและคำปรึกษา

ปัญหาและอุปสรรค

- การเดินทางและการเข้าถึงบริการ
- ความไม่พร้อมของระบบข้อมูลและการจัดเก็บ
- ความหวาดกลัว นำไปสู่การหลบเลี่ยงการตรวจเพิ่มเติม
- ความไม่ครอบคลุม กลุ่มประชากรที่ไม่มีโรคประจำตัว
- ภาระงานของทันตบุคลากรที่มากเกินไป
- เมื่อตรวจพบมะเร็งแล้ว ยังไม่มีระบบเครือข่ายและติดตามการรักษาที่มีประสิทธิภาพ

THANK YOU